

Látogatás

Már az eleje nem úgy alakult a látogatásnak, ahogy napokkal korábban elképzelték. Kiderült, hogy a ház és a pince autóval megközelíthetetlen, a márgás úton csak csúszik a gumi. Onnan még jó fél kilométer hegynek fölfelé Béla bácsiék nyaralója. Persze, erre Béla bácsi is figyelmeztette őket, de valahogy idefelé jövet elfelejtették intelmét, nem gondoltak rá. A kerék felpörgött, a kocsi minduntalan hátra farolt, egy métert sem haladtak előre. – No, akkor itt most meg is érkeztünk – mondta János, és egy tölgy tövében megállította az autót. – Itt legalább árnyékban lesz. – Gyors, határozott mozdulattal a csomagtartóból földre pakolta a holmikat. „Erre szükségünk lesz, ezt most nem használjuk, ezek kellene, ez maradhat.” A művelet nem tartott pár percnél tovább. András és Tibor a fa árnyékától nem messze álltak, a selymes árvalányhajat simogatták tenyerükkel, édesanyjuk az arcát törölgette vizes zsebkendővel. A sátor tartozékai kerültek először a földre, aztán a meleg holmik, mert hátha éjszaka hűvös lesz, és az ajándék pálinka. János körbejárta az autót, bezárta ajtaját, és a biztonság kedvéért köveket helyezett a hátsó kerekek alá. Egy hevederrel hátára igazította a zsákba gyömöszölt sátorponyvát és kiosztotta a csomagokat. Jutka egy szatyorban a pálinkát s a süteményt vitte, a fiúk a meleg holmit, hálóruhát. Nekiláttak a gyaloglásnak. Az út tovább folytatódott bent az erdőben, kisebb sziklák, gyökerek bukkantak elő a földből, meredekebb részen vitt a lábuk. – Hány éves Béla bácsi – kérdezte Jutka –, nem leheli ki a lelkét, mire fölkepeszt? – Úgy tizenötlet lehet idősebb nálam, esetleg hússzal, a fia kétnaponta felmegy hozzájuk.

Lihegtek, izzadt hajuk a szemükbe lógott. A fiúk könnyedén iramodtak mellettük, hol az apjukat, hol anyjukat előzték meg a menésben. Jutka kedve egyre inkább alábbhagyott, néha megállt, hogy egy fának támaszkodva kiszórja szandáljából a sarka alá került kavicsot. – Mindjárt ott vagyunk, csak egy kicsit bírd ki, már látom a vityilló tetejét – nyugtatta János. Csakugyan, az út egy pontján, a lombok nyiladékában, amikor az ég kékje is kibukkant előttük, meglátták

a házat. Aprócska vakolatlan ház volt, téglá és kőépület, mellette félig a földbe süllyesztve a pince fala fehérlett. Nyitott ajtaján a homályból épp akkor lépett ki poharakkal a kezében Béla bácsi. Egy kecskelábú asztal felé tartott, amikor oldalra nézve megpillantotta őket. Béla bácsi földrajztanár volt, az első ember, akit János megismert a tantestületből. Az első és a legidősebb kolléga, akivel baráti maradt a kapcsolata a későbbiekben is. Széles karmozdulattal ölelte át Jánost, Jutkát arcon csókolta, és férfiasan lekezelt a sündörgő fiúkkal. A hangra Mami néni, Béla bácsi felesége is eléjük sietett. Óvónő volt nyugdíjazásáig, ebbéli tevékenysége nyomot hagyott egész lényén, üdvözléskor úgy hajolt a fiúkhoz, mint akiknek az orrukat kell megtörölni.

Amíg a kecskelábú asztalra kikerült a fazék csülkös bableves házi csipetkével, Mami néni specialitása, teteje jól megszórva petrezselyemmel, Béla bácsi végigvezette a családot apró birodalmán. „Ez itt a konyha, a hálószoba, a kamra, s jövőre a tetőteret is szeretnénk beépíteni, ne kelljen sátrat verni, ha vendégek jönnek.” A terméskövekkel boltozott dohos levegőjű pincében a fiúknak elmagyarázta a falon függő kerti és szőlészeti szerszámok rendeltetését, bemutatta a prés működését, öklével megütögette az ászokfán nyugvó méretes tölgyfahordók dongáit. – Lent, a hegy lankáján van a szőlőnk, szüret után itt zajlik a préselés, az erjesztés, minden. Ma már Béba fiam végzi el a munkálatokat a barátaival. No, gyertek az asztal mellé.

Vakított a nap, ahogy kiléptek a pince sötétjéből, az éles fény a szemükbe vágott, csillámlott, izzott a levegő. András, a nagyobbik fiú mindig kedvelte Béla bácsit. Egy alkalommal, a nyári szünet közepén, mikor osztálytársaival táborba indultak, az állomáson összetalálkoztak. – Szóval, a Balatonra mentek – merengett el jelentőségteljesen Béla bácsi. – Gondolnád-e, hogy a föld lakosai (akkor még ötmilliárd alatt voltak) elférnének a téli Balaton jegén? Persze jó szoroson egymás mellé kell állniuk. Mikor András megosztotta apjával a szenzációszámba menő kijelentést, János megrándította vállát: – Miért ne lenne lehetséges, ki tudja, Béla bácsi tudtommal népesedés szakértő is.

A nagy diófa alatt ebédeltek. Innen esett a legjobb kilátás, fent ültek a telek legmagasabb részén, mint egy királyi koponyán, körben végig az erdő koronája, és egy vékony kis szalagban mélyen alattuk megcsillant a Balaton ezüstje. – Ez a leves olyan finom, hogy már magázni kell – magyarázta János. Megjegyzése mindig osztatlan sikert aratott hasonló helyzetekben, ahol a házigazda főztjét kellett megdicsérni. Most sem maradt el a hatás. – Nem is kóstoltad meg – nevetett derűsen Mami néni az abrosz mellől. Finom, sűrű bableves volt, a vajpuhára főtt csülökdarabok, a petrezselyem zöldjében úszó csipetkével felséges ízt nyújtottak. Kétszer is szedtek belőle. – Igyunk rá valamit – tette az asztalra az árnyékban tartott harmatos falú kancsót Béla bácsi. – Olaszrizling. Errefelé ez a legnépszerűbb szőlőfajta.

Bűvészmozdulattal emelte le a kancsó szájáról a fehér kendőt. A fiúk is kaptak a pohár aljára néhány kortyot, feldúsítva gazdagon szódavízzel. Kitűnő bor volt. Lágy, mandulaízű, jólesett a nagy forróságban. Jutka a pohár felét azonnal

kihúzta. – Itt mindenki ezt a fajtát szereti – tartotta a fény felé Béla bácsi ujjai közt a nedűt –, igazi borszőlő az olaszrizling. Jó évjáratban, késői szürettel cukortartalma húsz mustfok felett is lehet. A csemegeeszőlő fajták mindig több vizet igényelnek, mint ez. Persze a rizling is megkívánja, sőt el is várja a törődést, de kis vízigényű növény, jól bírja a szárazságot. Az őszi lemosó permetezés ebben az esetben is kihagyhatatlan, és akkor még a lisztharmatról, a seregélyek és rigók garázdálkodásáról nem is beszéltem.

Kicsit hosszúra nyúlt Béla bácsi fejtegetése a vízigényről, a lisztharmatról, a szőlőfürtöket veszélyeztető alattomos veszélyforrásokról. Szívesen fölkeltek volna az asztal mellől egy kis üdítő testmozgásra, csontropogtatásra, egy rövidke sétára a ház körül, de hát nem illett ott hagyni a házigazdát. A finom és bőséges leves elnehezítette őket. A diófa levelei között egyre kíméletlenebbül tűzött be a nap, a fiúk a padszélről beljebb húzódtak apjuk mellé az árnyékba. Béla bácsi töltött a poharakba, és tovább mesélt. – Francia és olasz eredetű szőlőfajta. Már a kóstoláskor, az első cseppeknél is felfedezhettétek benne a hamisítatlan mediterrán jelleget. A mandulaízre gondolok. A nagy filoxerajárvány idején, az elpusztult szőlő helyébe hozták a tőkét. Jó éghajlatra és termőföldre talált nálunk. Nevetni fogtok, de én néha még azt az enyhe rezedaillatot is érzem benne. – Valóban, most, hogy így mondod... – János Jutkára nézett, aki a második pohár rizling elfogyasztása után megkérdezte: – És van külön kutatok is a szőlőben, Béla bácsi? – Még az a szerencse, hogy van, megörököltünk annak idején a vásárláskor egy öreg ásott kutat, a fiam szivattyút szereltetett be, ha nagy a szárazság, onnan nyerjük a vizet, kitűnő ivóvíz.

Közben a kis házból Mami néni egy tálca friss, omlós pogácsát hozott elő. – No, ezt kóstoljátok meg – hevült neki Béla bácsi –, ám előtte még egy kortyot: Isten, Isten. – A fiúk poharába is tölteni akart, de Jutka nem engedte. – Majd ha nagyok lesznek.

– A metszés, az egy külön tudomány – folytatta elgondolkodva borászati fejtegetését a házigazda, de Mami néni nem engedte befejezni a mondatot. – Ugyan már, Béla, még beszélhetsz róla eleget, nem is biztos, hogy érdekli Jánosékat ennyire részletetekbe menőn a bortermeles, Jutkát egészen biztosan nem.

Jutka ekkor már nagyon fáradt volt, keveset aludt az előző nap, a második pohár bor megülte fejét. Füreden sem tudták kipihenni magukat, a szomszéd már kora reggel a motorcsónakját berregtette. Alig titkoltan elnyomott egy ásitást ujjai fedezékében, és talán ezzel az ernyedtt, bódult állapottal volt magyarázható a később annyiszor felhozott, aligha menthető megjegyzése: – Ugyan, Mamikám, hányszor kellett nekem apósoméknál olyan dolgokat végighallgatnom az ebédlőasztalnál, amihez nem volt semmi közöm.

Hirtelen csend lett, a fiúk is elhallgattak, kérdően fordultak anyjuk felé. János értetlenül nézte a feleségét. Jutka az üres poharat forgatta a kezében, szeme az asztal fölé révedt, és halk, de jól érthető hangon megkérdezte: – Nem így van, János? Hányszor kellett végighallgatnom apádat a Kis Gyula tehenéről, amikor

a tehenet magával ragadta a Répce, aztán meg őket is, mert utánamentek és belefelladtak a folyóba. Vagy amikor az árokparton akáctövis ment a Fickó szemébe, és az állat körbe-körbe húzta a szekeret a kukoricatáblában. Hányszor kellett ezeket a történeteket meghallgatnom? Amikor ti, gyerekek megtaláltátok a szomszéd padlásán a gerenda mögé rejtett szuronyos puskát, és a hírré összeszaladt a fél falu. Vagy amikor a nagyapáért kellett a kocsmába menned, mert az öreg elfelejtett hazamenni a vasárnapi ebédre. Órákig sorolhatnám. Kívülről tudom az összes történetet. Minden alkalommal meg kellett hallgatnom.

Mialatt beszélt, lassan, megmérve a szavakat, az üres pohár alját odakoccantotta az asztal lapjához. Egyre erősebb mozdulatokkal ütötte a poharat az asztalhoz, már attól kellett félni, hogy szilánkokra zúzza. – Úgyhogy meséld csak nyugodtan, Béla bácsi, a bortermelés fortélyait, én megedződve hallgatok.

Vihar előtti, fojtó csend fogadta Jutka szavait. Mint amikor a természetben egyik pillanatról a másikra megszűnik a mozgás, a korábban még ide-oda hajló bokrok ágai megmerevednek valami vad, eljövendő pusztulás előérzetében. Mami néni zavartan borította le tenyerével a megmaradt pogácsát, mintha attól tartana, hogy azok egy váratlan fuvallattól otthagyják a tálcát és útra kelnek. Béla bácsi kezében is megállt a pohár, mielőtt egy újabb tóosztba kezdhetett volna. Elnyílt szája, mellyel dicsérni készült a közöttük kialakult barátságot, mely már több is volt, mint barátság, legalábbis ezt akarta tudtukra adni, néma maradt. János félig felemelkedve az asztal mellől riadtan hallgatott. – Mi volt ez – kérdezték magukban a fiúk is, nem ismertek anyjukra, annyira idegen, megmagyarázhatatlan volt a viselkedése, annyira váratlan. Miért mondta mindent? Szerették apjuk faluját, a nyár kimeríthetetlen élményét nyújtotta a néhány hét, amit nagyapjuknál töltöttek. Sosem tudták megunni az ott hallott történeteket. Tibor, a kisebbik, a szuronyos történetet kedvelte legjobban. János visszareszkedett a padra, falféher volt, hol a feleségére, hol a házigazdákra röppent zavart tekintete, fogai közt sziszegte: – Ittál! – Mami néni próbálta elsőként menteni a helyzetet. – Juditkám, elfáradtál, nehéz volt az út, azért beszélsz így. Te magad mondtad, nem is olyan régen, hogy a gyerekeknek mennyire hiányzik a falu. – Nekik igen. – Miért, neked nem? – pattant fel János a padról, és Béla bácsi mellé állt, mint akitől valamiféle támaszt vár. Béla bácsi azonban erre a védelmező szerepre az adott pillanatban teljesen alkalmatlannak bizonyult, úgy tűnt, őt viselték meg leginkább az elhangzottak. – Nyugodjatok meg – motyogta, s elismételte, amit Mami néni már egyszer elmondott. – Hosszú volt az út, meleg is van, béküljete ki, megtörténik az ilyesmi. Holnapra már elfelejtitek az egészet. – Fejébe szállt a bor – zárta le ingerülten a szót János. Mami néni Jánost próbálta kiengesztelni, s miután nem járt eredménnyel, Juditot vette pártfogásába. Judit haja kibomlott, sírt, omlott a könnye, végigcsorgott az arcán, elkenődött a rúzs a szája szélén. – Nem akartam, nem akartam így viselkedni, hüppögte, de mindig ugyanazok a történetek... – Mami néni hozzálépett, átfogta rázkódó vállát, és Judit hagyta, hogy az ősz hajú asszony finoman megemelje,

a házba vigye és lefektesse, mint egy gyereket. – Két pohárnál nem ivott többet – mondta töredezett hangon Jánosnak Béla bácsi –, ennyire megártott volna?

Tébláboltak az asztak körül, nem tudtak mit kezdeni az előállt helyzettel, tehetetlenül vergődtek. Végül Béla bácsi volt az, aki belekarolt Jánosba, szótlanul araszolgotott mellette, és egy keskeny kis ösvényen felvezette a tisztás széléig. A teleknek ebből a sarkából nyílt a legszebb kilátás a tájra. Szébb, mint a nagy diófa alól. Az egész lankát be lehetett látni, szemben a remegő fényben a finoman ívelő domboldalt, és egy juhnyáját, melynek mozgása innen, fentről alig volt érzékelhető. A nagy lombú fák között jól kivehetőn kanyargott a sárga út, ahol feljöttek, alattuk az erdő szélén ott magasodott az öreg tölgy. Meseszerű volt minden. – Nem így gondoltam a látogatást, Béla bácsi – szakadt fel a sóhaj Jánosban –, nem tudom mi történt.

András és Tibor ezalatt a telek másik sarkában egy félig beomlott gödör felett állt. András kavicsokat rugdosott szórakozottan a gödörbe, láthatóan a történetek foglalkoztatták. – Anyu sose beszélt a falujáról – mondta Tibor. András hallgatott, és csak sokára szólalt meg: – Nem beszélt, mert nem is voltak emlékei a falujáról. Amikor a szülei meghaltak, ő még kicsi volt, a nagymama vette magához.

Lefelé ment a nap, amikor nekiláttak a sátorveréshez. Kedvetlenül húzták fel a ponyvát, legszívesebben hazamentek volna. Miután behordták és elrendezték a sátorban a hálósákokat, András és Tibor újra felkeresték a kavicsgödört, kiültek a szélére és az ölyveket nézték, ahogy kitárt szárnyakkal, méltósággal köröztek a magasban. Édesanyjuk hosszan, álomtalanul aludt a szobában, és csak későn ébredt fel. Hangulat nélkül fogyasztották el este a lámpa fényében a déli maradékot. Hiába töltötte az olaszrizlinget Béla bácsi a poharakba, a derű már nem tért vissza az asztal fölé. És nem tért vissza reggel sem, a búcsúzásnál, amikor megindultak lefelé a márgás úton, hogy minél előbb az autóhoz érjenek.